

MARKNADSDOMSTOLEN

BESLUT

2005:28

2005-10-27

Dnr A 4/05

ÖVERKLAGAT BESLUT

Stockholms tingsrätts, avd. 4, beslut 2005-06-29 i mål
T 6633-05, bilaga (ej bilagd här)

KLAGANDE

Konkurrensverket, 103 85 STOCKHOLM

MOTPART

SF Bio Aktiebolag, Greta Garbos

väg 11-13, 169 86 STOCKHOLM

Ombud: advokaterna Mats Larsson och Mattias Hedberg,

Advokatfirman Södermark, Box 14055,

104 40 STOCKHOLM

SAKEN

rättegångskostnader i avskrivet mål om företags-
koncentration

MARKNADSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

1. Marknadsdomstolen lämnar Konkurrensverkets överklagande utan bifall.

2. SF Bio Aktiebolag tillerkänns ersättning av allmänna medel för sina rättegångskostnader i Marknadsdomstolen med nittontusenfemhundra (19 500) kr, allt avseende ombudsarvode.

YRKANDEN I MARKNADSDOMSTOLEN

Konkurrensverket (KKV) har yrkat att Marknadsdomstolen, med ändring av tingsrättens beslut, lämnar SF Bio Aktiebolags (SF) yrkande om ersättning för rättegångskostnader utan bifall.

SF har bestritt yrkandet och hemställt att tingsrättens beslut skall fastställas. SF har vidare yrkat ersättning för rättegångskostnader i Marknadsdomstolen med 19 500 kr avseende ombudsarvode.

TALAN I MARKNADSDOMSTOLEN

Parterna har anfört i huvudsak följande.

KKV

Grund

Med hänsyn till att målet förfallit till följd av att parterna i koncentrationen har avbrutit den anmälda företagskoncentrationen saknas det grund för SF:s yrkande om ersättning för rättegångskostnader. SF:s kostnader för upprättande av svaromålet har i vart fall inte varit motiverade för att tillvarata SF:s rätt i målet.

Frågan om rätt till ersättning

Tingsrätten har till följd av hänvisningar i 64 § första stycket konkurrenslagen (1993:20), KL, och 18 kap. 16 § rättegångsbalken tillämpat 31 kap. 2 § rättegångsbalken. Syftet med sist nämnda bestämmelse är i första hand att hålla den som frikänns i brottmål i görligaste mån skadeslös för kostnad som har varit nödvändig för att tillvarata hans rätt. Huvudregeln enligt dessa rättegångskostnadsregler är den att om KKV förlorar målet, kan motpart få ersättning av allmänna medel för skäligen kostnader för ombud och inställelse inför rätten.

Det är ostridigt att parterna avbröt den anmälda företagskoncentrationen och att Sandrew-Metronome Sverige AB (Sandrew) sedermera ingick ett avtal med en annan köpare, dock till en lägre köpeskillning än vad som ursprungligen överenskoms i avtalet med SF (56 miljoner kr i stället för 100 miljoner kr). Att parterna i koncentrationen skulle ha valt denna lösning om de inte gjort bedömningen att KKV skulle ha vunnit framgång med målet i tingsrätten är mindre troligt.

Det kan också med fog antas att den anbudsprocess som parterna, efter att ha tagit del av KKV:s invändningar, kom överens om att Sandrew skulle få genomföra, påverkades positivt

av att KKV väckte talan i tingsrätten. I och med att SF och Sandrew valde att frånträda den anmälda koncentrationen efter det att KKV redovisat sina invändningar i stämningsansökan, förföll målet. KKV:s återkallelse skall bedömas i ljuset av detta och det kan inte finnas någon skyldighet för det allmänna att ersätta SF:s kostnader för upprättande av svaromålet. Så snart Sandrew kom in med uppgift om att överlåtelseavtalet med SF hade upphört att gälla, återkallade KKV sin talan i tingsrätten. Eftersom målet förfallit, saknades det möjlighet att pröva målet i domstol.

Även om ersättningsrätten i 31 kap. 2 § rättegångsbalken kan framstå som obligatorisk under de i paragrafen angivna förutsättningarna, kan det diskuteras om bestämmelsen skall ges en sådan generös tillämpning i förevarande mål. Ett konkurrensrättsligt mål som avser förbud mot en företagskoncentration skiljer sig på flera sätt från de situationer som regleras i denna bestämmelse om ansvaret för rättegångskostnader i brottmål. KKV är skyldigt att väcka talan vid tingsrätten så snart verket är klar med bedömningen att en anmäld företagskoncentration skapar eller förstärker en dominerande ställning som är ägnad att allvarligt hämma konkurrensen. Genom att väcka talankan KKV skapa klarhet för parterna om verkets bedömning. De koncentrationer som kan bli föremål för ingripanden från KKV rör både betydande samhällsintressen och stora ekonomiska värden. Detta ställer höga krav på en skyndsam och effektiv handläggning av de koncentrationer som blir föremål för prövning. De i KL angivna korta tidsramarna för prövning av företagskoncentrationer har tillkommit i företagets intresse för att påskynda processen och för att garantera att kontrollsystemet fungerar effektivt och rättssäkert. SF angav i tingsrätten i andra hand att koncentrationen inte skulle leda till en sämre konkurrenssituation på grund av Sandrews finansiella ställning som s.k. ”failing-firm”. Avsaknaden av alternativa köpare utgör en förutsättning för att denna grund skall vara uppfylld. SF har således haft ett starkt intresse av att KKV inte skulle väcka talan mot den anmälda koncentrationen inom den lagstadgade tidsfristen utan istället begära anstånd med ingivandet av stämningsansökan. En förlängning av tidsfristen hade sannolikt inneburit en ökad risk för en försämring av Sandrews finansiella ställning.

Det kan inte vara en lämplig ordning att KKV skall avstå från att väcka talan när utredningen är avslutad och överlåta ansvaret för konkurrenssituationen på marknaden till de anmälande företagen, vilket blir konsekvensen om KKV nödgas avvakta med ingivande av stämningsansökan i väntan på att parterna skall bestämma sig om de tänker fullfölja affären eller inte.

Ej skäligen motiverade kostnader

Trots att KKV inte ansåg att den påbörjade anbudsprocessen utgjorde skäl för KKV att avstå från att anhängiggöra målet vid tingsrätten, hade SF kunna få och erhålla anstånd med ingivande av svaromål till dess att anbudsprocessen var avslutad. De processekonomiska skäl som SF hävdar förelåg vid tidpunkten för KKV:s ingivande av stämningsansökan förelåg även vid tidpunkten för ingivande av SF:s svaromål. Det förhållandet att tidsfristen för att avgöra mål av denna typ är kort, utgör inte skäl för att SF skall erhålla gottgörelse för sina kostnader. Den tvåårsfrist inom vilken domstolen måste avgöra ett mål om företagskoncentration räknas vidare från tidpunkten då koncentrationen uppkom och inte från tidpunkten då talan väcktes.

Det har inte varit nödvändigt för SF att direkt i svaromålet bemöta de påståenden som hade framförts i stämningsansökan och i detalj utveckla grunderna för bestridandet i en omfattande redogörelse på 125 sidor för att tillvarata sin rätt. Det hade räckt om SF i stället kort angav sin inställning och begärde anstånd i avvaktan på anbudsprocessen.

SF och Sandrew kommenterade överhuvudtaget inte KKV:s utkast till stämningsansökan som översändes till dessa i december 2004 utan förklarade endast att de inte hade för avsikt att återkalla sin ansökan om tillstånd till förvärvet, att de saknade skäl att kommentera utkastet till stämningsansökan samt informerade om anbudsprocessen. KKV, som vid denna tidpunkt var klar med sin analys av koncentrationen, fann inte skäl att under dessa förutsättningar begära anstånd hos tingsrätten med att inkomma med stämningsansökan. Om KKV hade avvaktat med att inge stämningsansökan till dess anbudsprocessen var avslutad i april 2005 skulle det ha inneburit en försening med åtminstone två månader. Inte heller fanns några garantier för att anbudsprocessen skulle vara avslutad vid angiven tidpunkt.

SF

Grund

KKV har återkallat sin talan varför SF skall få ersättning för sina rättegångskostnader. SF:s kostnader för upprättade av svaromål har varit nödvändiga för att SF skulle kunna tillvarata sin rätt i målet.

Aktuellt lagrum, 31 kap. 2 § rättegångsbalken, är inte enbart tillämpligt då KKV förlorar sin talan utan även då målet avskrivs. Eftersom målet avskrivits efter KKV:s stämning har SF enligt nämnt lagrum rätt till ersättning för rättegångskostnader. Parterna i koncentrationen har för övrigt aldrig medgivit KKV:s talan eller fullgjort någon del av KKV:s yrkande. Vad som sägs i rättegångsbalkens regler om ersättning för rättegångskostnader i tvistemål saknar relevans i aktuellt fall.

Avgörande för om kostnaden kan anses skäligen motiverad är om SF, när åtgärden vidtogs, hade skäl att anse att den behövdes, alltså om SF vid upprättandet och ingivandet av svaromålet hade skäl att anse att detta var motiverat för att SF skulle kunna tillvarata sin rätt i målet. I den bedömningen är de omständigheter som ledde fram till upprättande av svaromålet av relevans.

Omständigheter

Efter att parterna i koncentrationen i september 2004 inkommit med anmälan av koncentrationen till KKV samt efter vissa kompletteringar, beslutade KKV den 27 oktober 2004 att inleda en s.k. särskild undersökning. Detta föranledde parterna i koncentrationen att i en skrivelse till KKV göra vissa åtaganden, t.ex. inte höja biljettpriset under en femårsperiod. Vid ett möte den 26 november 2004 mellan parterna i koncentrationen och KKV utvecklades åtagandena och deras effekter. KKV kommenterade eller bemötte dock inte någon gång under hösten dessa åtaganden eller gav någon indikation på vilka förändringar av koncentrationen som erfordrades för ett godkännande. Istället upprättade KKV ett utkast till stämningsansökan vilken delgavs parterna i koncentrationen den 16 december 2004. Eftersom KKV inte tidigare kommenterat eller bemött erbjudna åtaganden, stod det i detta läge klart för parterna i koncentrationen att KKV redan bestämt sig för att väcka talan. Parterna, som därför fann det meningslöst att kommentera utkastet till stämningsansökan, meddelade istället KKV om den kommande anbudsprocessen. Detta skedde den 14 januari 2005. SF informerade då KKV om att för det fall en alternativ köpare av Sandrew skulle hittas under angiven tidsperiod, dvs. före den 3 april 2005, skulle den till KKV ingivna anmälan om koncentrationen återkallas. SF framförde samtidigt till KKV att det av processekonomiska skäl, för att bespara såväl parterna som staten onödiga utgifter, var ändamålsenligt att KKV avvaktade med att inge stämningsansökan till dess anbudsprocessen avslutats. KKV erbjöds därför anstånd med att inkomma med stämningsansökan. Några dagar senare meddelade KKV att

verket inte var intresserat av att medverka till anstånd och att stämningsansökan skulle inges till Stockholms tingsrätt, vilket också skedde den 25 januari 2005.

Tingsrätten förelade SF att inkomma med skriftligt svaromål 35 dagar från erhållandet av stämningsansökan. Under tiden som svaromålet upprättades i enlighet med tingsrättens föreläggande fortlöpte anbudsprocessen. Den 3 april 2005 meddelade Sandrew att bolaget hittat en alternativ köpare, varefter SF påföljande dag – som förutskickat – återkallade den till KKV ingivna anmälan om koncentrationen. Återkallelsen orsakades alltså av att en alternativ köpare hittades varvid försäljningen kunde ske snabbare än efter en domstolsprocess.

SF var, och är alltjämt, övertygat om att koncentrationen skulle ha godkänts av Stockholms tingsrätt vid en rättslig prövning. Den alternativa anbudsprocessen föranleddes av Sandrews finansiella ställning och den tid som en domstolsprocess skulle innebära och inte av möjligheterna till framgång med koncentrationen. KKV:s ingivande av stämningsansökan påverkade alltså inte anbudsprocessen. Parterna fick ju redan i december 2004 besked om KKV:s bedömning och själva ingivandet av stämningsansökan tillförde inte parterna något.

Eftersom KKV gjort klart att verket inte skulle godkänna koncentrationen och att det inte fanns några åtaganden som skulle kunna förändra detta, insåg parterna i koncentrationen att en process var oundviklig. En domstolsprocess hade varat under en betydligt längre tid än fram till den 3 april 2005 då anbudsprocessen avslutades. Hade SF:s erbjudande om anstånd haft det syfte som KKV påstår, nämligen att Sandrews finansiella ställning skulle hinna försämrats, hade det varit betydligt mer rationellt att varken erbjuda anstånd eller tillåta en ny anbudsprocess utan istället låta koncentrationen prövas av domstol.

Skäligen motiverade kostnader

De kostnader som SF tillerkänts ersättning för uppkom under perioden från delgivning av stämningsansökan fram till KKV:s återkallelse och avser upprättandet av svaromål. Om KKV hade medverkat till anstånd enligt 39 § KL hade dessa kostnader inte uppkommit. Eftersom KKV ingav stämningsansökan, trots att relevanta skäl mot att förlänga tidsfristen inte förelåg, hade SF inget annat val än att inkomma med svaromål i enlighet med tingsrättens föreläggande. Ett anstånd hade besparat både det allmänna och parterna kostnader. Om anbudsprocessen hade blivit resultatlös, skulle KKV ha kunnat ge in sin redan upprätta-

de stämmningsansökan utan någon rättsförlust eller utan att fördröjning uppstått. Det fanns ingen risk för att förvärvet skulle ha fullföljts eller det att tvåårsfristen skulle löpa ut.

Eftersom handläggningstiden för koncentrationsmål är begränsad enligt 42 § KL är svaranden i sådana mål tvungen att utan dröjsmål komma in med svaromål och däri bemöta de påståenden som framförts i stämmningsansökan. Den begränsade handläggningstiden innebär att svaranden efter ingivandet av svaromål har små möjligheter att bemöta KKV:s påståenden. Därför måste svaranden redan i svaromålet i detalj utveckla sina grunder för bestridandet för att kunna tillvarata sin rätt. I tingsrätten yrkat belopp var skäligt mot bakgrund av det omfattande arbete som fick läggas ned på upprättandet av svaromålet. Det fanns inte heller förutsättningar för parterna att erhålla anstånd i enlighet med 42 § KL då ingen ny omständighet hade uppkommit som kunde motivera sådant anstånd. Anbudsprocessen hade också påbörjats redan innan KKV anhängiggjorde målet och verket hade därmed gjort klart att denna process inte utgjorde skäl för anstånd.

Vid tidpunkten för ingivandet av svaromålet var det inte klart hur anbudsprocessen skulle avlöpa, varför SF inte kunde underlåta att inkomma med ett fullständigt svaromål. Om anbudsprocessen hade blivit resultatlös, skulle en sådan underlåtenhet allvarligt begränsat SF:s möjligheter att tillvarata sin rätt i processen. Upprättandet av svaromålet var således nödvändigt för att SF skulle kunna tillvarata sin rätt.

MARKNADSDOMSTOLENS SKÄL

Som tingsrätten har funnit är till följd av hänvisning i 18 kap. 16 § rättegångsbalken bestämmelsen i 31 kap. 2 § rättegångsbalken tillämplig i förevarande fall. Enligt sist nämnda lagrum kan rätten, om ett mål rörande företagskoncentration avskrivs, besluta att en part i målet skall få ersättning av allmänna medel för sina kostnader om de varit skäligen motiverade för att parten skulle kunna ta tillvara sin rätt. Bestämmelserna om rättegångskostnader i dispositiva tvistemål är inte tillämpliga (jfr. 64 § första stycket 1 p. konkurrenslagen (1993:20), KL). Tillämpningen av bestämmelserna om rättegångskostnader i brottmål (31 kap. 2 § rättegångsbalken) i denna typ av mål är inte helt utan problem. En part i ett förvärv, som det här är frågan om, vilket är föremål för en förbudstalan från Konkurrensverkets (KKV) sida, är i en helt annan situation än en part i ett brottmål. Denna skillnad blir särskilt tydlig när fråga uppkommer vid avskrivning av ett mål efter en återkallelse från KKV:s sida. Återkallelsen kan vara en följd av att KKV har uppnått syftet med sin talan, nämligen att

förvärvet inte genomförts därför att parterna i förvärvet kommit överens om att inte genomföra det. I ett sådant läge kan ju verkets åtgärd att väcka förbudstalan ha varit helt nödvändig för att syftet – att hindra förvärvet – skulle uppnås. Att i en sådan situation tillerkänna parterna ersättning av allmänna medel kan möjligen framstå som stötande.

Detsamma kan sägas om den situation som uppstår då part eller parterna i ett förvärvsärende inte lämnar synpunkter på KKV:s utredning och därmed föranleder en stämning, varefter parten i domstolen kommer in med uppgifter som skulle ha kunnat lämnas tidigare och kanske ha kunnat medföra att stämningen hade blivit onödig. Att i sådant läge föranleda en stämningsansökan, som sedan måste återkallas, och därefter också få ersättning för arbetet i domstolen kan inte vara meningen. Det måste anses ligga inom ramen för domstolens diskretionära prövning att kunna vägra godta ersättningskraven.

Av handlingarna i målet framgår att KKV den 16 december 2004 tillställde parterna i förvärvet ett utkast till stämningsansökan och att parterna därvid erbjöds tillfälle att komma in med yttrande över utkastet. Parterna i förvärvet meddelade den 14 januari 2005 KKV att de inte avsåg att återkalla sin ansökan om tillstånd att genomföra det anmälda förvärvet och att de inte heller fann skäl att inkomma med synpunkter på verkets utkast till stämningsansökan men att ett anbudsförfarande hade inletts, som skulle pågå fram till den 3 april 2005. Parterna i förvärvet erbjöd därvid KKV sitt samtycke till en förlängning av fristen med att inkomma med stämningsansökan, vilket är möjligt i enlighet med 39 § andra stycket andra meningen KL. Marknadsdomstolen vill här erinra om att KKV och parterna i koncentrationen inte fritt disponerar över möjligheten till förlängning av fristen för väckande av talan. En förlängning av tidsfristen för talans väckande beslutas ytterst av Stockholms tingsrätt.

KKV har anfört skäl till varför erbjudandet om samtycke till förlängning av tidsfristen från parterna i förvärvet inte godtogs. Enligt Marknadsdomstolens mening medförde emellertid parternas uppgifter om ett pågående anbudsförfarande med ett bestämt slutdatum i kombination med erbjudandet om ”anstånd” av processekonomiska skäl ett visst utrymme för att senarelägga ingivandet av stämningsansökan.

Vid en samlad bedömning och med hänsyn till vad tingsrätten har anfört finner Marknadsdomstolen ej skäl att ändra tingsrättens beslut. KKV:s överklagande skall därför lämnas utan bifall.

Rättegångskostnader i Marknadsdomstolen

SF Bio Aktiefbolag har vid angiven utgång rätt till ersättning för sina rättegångskostnader i Marknadsdomstolen. Yrkat ersättningsbelopp, vars storlek inte har ifrågasatts av KKV, får anses skäligt.

På Marknadsdomstolens vägnar

C H Fallenius

Ledamöter: Christer Fallenius, ordförande, Jörgen Holgersson, Ingrid Larén Marklund, Jonas Häckner, Sten Nyberg och Eva Ossiansson. Enhälligt.

Sekreterare: Louise W Conradi